

Управління культури і туризму
Донецька обласна державна адміністрація
Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н. К. Крупської
Дзержинська міська ЦБС для дорослих

Сонце світить усім

*Інформаційна довідка з досвіду роботи бібліотек
Дзержинської міської ЦБС для дорослих з користувачами
з особливими потребами*

Донецьк 2010

ББК 78.386

С 62

Сонце світить усім : інформ. довідка з досвіду роботи б-к Дзержин. міськ. ЦБС для дорослих з користувачами з особливими потребами / Упр. культури і туризму Донец. облдержадмін., Донец. обл. універс. наук. б-ка ім. Н. К. Крупської ; уклад. І. А. Пилипенко, Л. В. Корпусова, В. М. Лукахіна. – Донецьк : Сх. вид. дім, 2010. – 16 с.

Укладачі:

І. А. Пилипенко,
Л. В. Корпусова,
В. М. Лукахіна

Редактор:

Т. С. Литвин

Науковий редактор:

Н. В. Петренко

Відповідальний
за випуск:

Н. О. Новакова,
засл. працівник культури України

Комп'ютерний набір:

В. І. Копійка

© Донецька ОУНБ
ім. Н. К. Крупської, 2010

© Дзержинська міськ.
ЦБС для дорослих, 2010

© «Східний видавничий дім»

(макет і обкладинка)

Безперечною цінністю і показником високого рівня розвитку цивілізованого суспільства є забезпечення рівних можливостей людей. Принцип рівності прав передбачає, зокрема, доступність інформації для всіх без винятку індивідумів.

Сьогодні у Донецькій області понад 260 тис. осіб мають особливі потреби через розумові, фізичні або сенсорні розлади. Їм потрібно забезпечити ті самі права і можливості, що й іншим людям. Досвід показує, що саме середовище значною мірою визначає вплив дефекту або інвалідності на повсякденне життя людини. Позбавлена можливостей, зазвичай доступних у суспільстві, вона відчуває дискомфорт.

Однією з обов'язкових умов повноцінної інтеграції людей з особливими потребами в інформаційне суспільство є наявність ефективного бібліотечного обслуговування. Діяльність публічних бібліотек безпосередньо пов'язана з їхньою соціальною відповідальністю, тому одним із завдань бібліотечних закладів є забезпечення вільного доступу людей з обмеженими можливостями до інформації, реалізації їх прав як на загальне обслуговування, так і на окремі інформаційні послуги.

Бібліотеки Дзержинської міської ЦБС для дорослих одним із пріоритетних напрямків своєї діяльності обрали обслуговування людей, які потребують особливої уваги. До контингенту користувачів цієї категорії входять 138 інвалідів, 1118 осіб похилого віку, 140 дітей-сиріт, 33 дитини із багатодітних родин. Фахівці системи здійснюють обслуговування цих категорій громадян з урахуванням їх інтересів та потреб, використовуючи як стаціонарні, так і нестаціонарні форми обслуговування. Значних успіхів у роботі з громадянами з особливими потребами досягли бібліотеки-філії № 2 та № 7, досвід яких висвітлюється у цьому виданні.

Тривалий час в бібліотеках вивчалися особливості обслуговування вищезазначеної категорії. Останніми роками працівники бібліотек-філій № 2 та № 7 усвідомили, що в сучасних умовах робота в даному напрямку має здійснюватися на новому рівні та з інших позицій. Процеси гуманізації суспільного життя потребують розв'язання шляхетного завдання – пошуку шляхів підвищення «цінності життя» особливих людей, їх соціально-культурної та духовної реабілітації. Бібліотеки було оголошено територією добра та милосердя. Бібліотечні працівники виходили з

того, що для багатьох соціально незахищених людей книга часом є єдиним вікном у великий світ, другом, порадником, лікарем. Саме бібліотека є тим соціокультурним інститутом, що оперативно реагує на інформаційні потреби людей з обмеженими можливостями, збагачує їхній життєвий і читацький досвід, розширює світогляд, виводить за межі групової ізоляції у спілкуванні.

За сприяння міських служб соціальної допомоги, товариств інвалідів та «Ветеран» розпочалася робота з виявлення людей, які потребують особливої уваги. Бібліотечні фахівці провели телефонне опитування цих людей, встановили ступінь затребуваності бібліотеки та її послуг цією категорією населення. З'ясувалося, що не всі інваліди та люди похилого віку бажають бути абонентами спеціалізованого обслуговування. Значна їх частина задовольняє свої інформаційні потреби домашньою бібліотекою або зовсім не має таких потреб. Таким чином, була встановлена реальна аудиторія користувачів, які потребують уваги працівників бібліотеки, з урахуванням їх інтересів та побажань.

У бібліотеці-філії № 2 ця аудиторія представлена людьми з обмеженими фізичними та розумовими можливостями, літніми людьми.

Відомості про цю категорію користувачів зібрано у картотеці, яка містить прізвища осіб за абеткою, відомості про їх фізичні обмеження, захворювання, вік, адресу проживання, інформаційні потреби, читацькі запити, захоплення, а також відомості щодо тих, хто опікується ними. Така картотека допомагає якісно обслуговувати дану категорію користувачів.

Колектив бібліотеки-філії № 2 під керівництвом завідувачки В. М. Лукахіної добре розумів, що якісно новий рівень бібліотечного обслуговування людей з особливими потребами можливо досягти в межах довгострокової бібліотечної програми. Актуальність якої обумовлена непередбачуваністю культурного, зокрема бібліотечного, обслуговування цієї категорії населення існуючою міською програмою соціального захисту місцевої громади. У 2007 р. була розроблена програма «Милосердя», мета якої полягає у залученні людей з особливими потребами до бібліотеки та читання, розвитку і поліпшенні бібліотечно-інформаційного обслуговування людей цієї категорії, створенні для них рівноправного інформаційного середовища. Соціальними партнерами бібліотеки стали органи місцевої влади, товариство інвалідів «Лаванда», товариства

«Доброта», ветеранів, воїнів-інтернаціоналістів, творчі колективи міста, учбові заклади.

Важливим кроком на шляху до реалізації програми стало розуміння та фінансова підтримка з боку відділу культури і управління соціального захисту населення міськвиконкому. На кошти, що були виділені, зробили ремонт приміщення та обладнали під'їзд до бібліотеки пандусом для осіб, що пересуваються інвалідним візком.

В цілому фінансування програми здійснюється за рахунок бюджетних коштів, спецкоштів бібліотеки та завдяки спонсорській допомозі.

В процесі реалізації програми «Милосердя» бібліотека продемонструвала високий рівень надання послуг людям з особливими потребами. Це стало можливим завдяки комплексному підходу до організації роботи, який передбачав формування відповідного бібліотечного фонду та довідкового апарату, визначення напрямків роботи та доцільних форм обслуговування користувачів з обмеженими можливостями, вивчення індивідуальних інформаційних потреб і читацьких запитів, об'єднання зусиль усіх зацікавлених організацій.

Сучасна бібліотека може і повинна бути центром інформації для людей з обмеженням життєдіяльності. Бібліотека-філія № 2, виконуючи інформаційну, освітню та культурну функції, забезпечує цій категорії користувачів широкий доступ до інформаційних ресурсів, тим самим задовольняє різноманітні навчальні, професійні, самоосвітні, дозвіллеві потреби та запити.

Особливого значення набув спеціально сформований фонд документів, що складається з трьох частин. До першої входить література з різних проблем інвалідів: медицини, соціального захисту, прав та пільг інвалідів, діяльності громадських організацій інвалідів. Друга частина включає літературу, що розрахована на людей з вадами зору. Це література спеціальних форматів: звукові книги та друковані матеріали, видані великими шрифтами. Хоча її кількість є незначною, вона користується попитом у читачів відповідної групи. Третя частина цільового фонду представлена літературою з питань дефектології, реабілітології, медичної психології, педагогіки, логопедії, фітотерапії, нетрадиційних методів лікування, оздоровлення. Ця література зацікавить працівників школи-інтернату, соціальних працівників, студентів соціальних та

гуманітарних навчальних закладів, а також членів родин інвалідів, їх опікунів.

Окрім книг, у фонді представлені періодичні видання, що містять корисну інформацію: «Дом советов», «Жизнь», «Сегодня», «Дзержинский шахтер», «Домашний доктор», «Донбасс», «Бабушка целительница», «Пенсионная газета», «Целитель».

Можливість більш повно задовольнити потреби осіб з обмеженням у життєдіяльності дають ресурси Інтернету.

Запровадження комп'ютерних технологій дозволило підвищити якість інформаційно-довідкового обслуговування користувачів. Аналіз читацького попиту виявив значну потребу в оперативній інформації з соціальних, правових та професійних питань, яка частково задовольняється за допомогою електронних видань на компакт-дисках. Пошуки правової інформації значно розширила система НАУ, яка відкрила нові можливості для отримання користувачами, зокрема з особливими потребами, оперативної актуальної інформації з правової тематики. Щорічно за допомогою НАУ виконується більше 100 запитів.

Працівники бібліотеки-філії № 2 визначили доцільні форми обслуговування осіб, які мають обмеження у життєдіяльності, вдало поєднуючи стаціонарне та нестаціонарне обслуговування, традиційний та новий варіанти надання послуг.

Стаціонарне обслуговування людей з фізичними і розумовими вадами, осіб похилого віку, які взмозі відвідувати бібліотеку, здійснюється на загальних умовах, через абонемент та читальний зал. Для цієї категорії користувачів передбачені особливі права, соціально-орієнтовані пільги: обслуговування без читацького квитка, позачергове обслуговування, замовлення книг і надання довідок телефоном, складання тематичних списків, добірок літератури.

Пошук потрібної користувачам інформації полегшує довідковий апарат. Традиційні каталоги та картотеки доповнюють спеціальні електронні бази даних, до яких постійно звертаються люди з особливими потребами та їх близькі. Це бібліографічна БД «Соціальна реабілітація інвалідів», та фактографічна «Заклади та організації, що займаються проблемами інвалідності», яка містить відомості про медичні та реабілітаційні центри, спеціальні навчальні заклади, підприємства, на яких можуть працювати інваліди, служби побуту із зазначенням їхніх адрес, телефонів, режиму роботи.

Задоволенню індивідуалізованих потреб особливих груп користувачів сприяють картотеки «Служба взаємодопомоги» та «Служба добрих знайомств». Перша картотека цікава тим, що містить різноманітну інформацію, якою обмінюються читачі. Тут можна знайти інформацію про пошук роботи, про лікарські рослини та збори, кулінарні рецепти. Є позитивні результати обміну інформацією. Наприклад, користувачі бібліотеки Л. М. Кива, В. В. Сосін змогли знайти потрібну їм роботу. Картотека «Служба добрих знайомств» допомагає встановити особисті контакти людей з особливими потребами, які мають спільні інтереси.

Довідково-інформаційне обслуговування осіб похилого віку та інвалідів здійснюється на підставі вивчення їх інтересів та інформаційних потреб. Наприклад, у 2009 р. бібліотекарі провели анкетування, в якому взяли участь 43 користувача профільної групи. Виходячи з виявленого інтересу до правових, медичних, освітніх та соціально-побутових проблем та можливостей бібліотеки, її працівники налагодили відповідне інформування абонентів.

Обслуговування людей з обмеженнями у життєдіяльності вимагає від бібліотекарів індивідуального підходу, значних душевних сил, терпіння. Важливо не лише видати потрібну книгу, а й психологічно підтримати людину, яка часто залишається наодинці зі своїми проблемами, підтримати бесіду з теми, що її цікавить. Саме ці завдання вирішує «Служба уваги», що створена при абонементі. Ця служба – це поглиблена програма роботи з групою самотніх людей похилого віку та інвалідів, що складається з традиційних бібліотечних форм: індивідуальних бесід та інформування про нову літературу, підготовки рекомендаційних списків літератури. Бібліотекарі активно використовують методи бібліотерапії, метою яких є допомога таким людям подолати труднощі у спілкуванні, труднощі в читанні, прищепити любов до хорошої книги.

Окрім бібліотечного напрямку роботи в «Службі уваги» виокремлюється, так званий, «тимурівський», спрямований на надання практичної допомоги людям з фізичними обмеженнями у різних життєвих ситуаціях. Ось конкретний приклад. Бібліотекарі допомогли постійній читачці зібрати документи для оформлення соціальної допомоги дітям. Пенсіонерка М. І. Дудіна опікується двома онучками, які залишились без батьків. Також бібліотекарі підбирали їй правову інформацію, потрібну для вирішення юридичних питань.

Значну роль в системі соціальної реабілітації людей з фізичними та психічними вадами відіграє культурно-дозвіллева робота. Для цієї категорії відвідувачів щомісяця проводяться масові заходи різноманітної тематики: тематичні бесіди та вечори, літературно-музичні композиції, обговорення книг та цікавих статей з періодичних видань.

Ветерани Великої Вітчизняної війни із задоволенням відвідують заходи, що організовуються до Свята Перемоги, Днів визволення України, Донбасу. Нікого не залишило байдужим свято поколінь «Сединою на висках», організоване у 2009 р. до Дня Перемоги. Ветеранів та молодь, що була присутня на заході, об'єднали фронтові пісні, які звучали у виконанні народного хору ветеранів війни та праці. Учні школи № 2 читали вірші про війну, уривки з літературних творів. Невід'ємною частиною заходу стала книжково-ілюстративна виставка «Навіки у пам'яті».

Користувачі з фізичними обмеженнями вдячні бібліотекарям, які запрошують їх на пізнавально-розважальні заходи, під час яких вони поринають у світ літератури, мистецтва, історії, зустрічаються з цікавими людьми. Серед заходів, що найбільш запам'яталися відвідувачам, – історична подорож «Таємниці українського козацтва», поетична година «Ліричні спалахи душі», мистецький вечір «Шедеври українського малярства». Також бібліотека у своїх стінах влаштовує виставки картин, малюнків, декоративних виробів, що зроблені руками людей з фізичними вадами.

У практиці роботи бібліотеки-філії № 2 помітну роль відіграють нестационарні форми бібліотечного обслуговування. Чітко відпрацьована система обслуговування мешканців Будинку ветеранів. В ньому функціонує пункт видачі літератури, куди за графіком бібліотекарі приносять книги та періодичні видання. Діє гурток голосного читання, за запитами людей похилого віку проводяться огляди преси, бесіди.

Позитивний емоціональний вплив на ветеранів справляють конкурсні та розважальні програми, до участі в яких залучають учнів загальноосвітньої та музичної шкіл. Наприклад, до Міжнародного дня громадян похилого віку був проведений вечір «Любі мої старі», програму якого склали конкурси, літературні вікторини, пісенні та танцювальні номери, безпрограшна лотерея. У проведенні цього заходу допомогли директор музичної школи Г. А. Черних, голова

товариства «Доброта» В. М. Чепурко, начальник ДАІ Ю. М. Любченко.

Позастаціонарне обслуговування людей з особливими потребами здійснюється за допомогою бібліотекарів-книгонош. Послугами бібліотеки користуються 95 інвалідів, з них 35 обслуговуються вдома. Кожному такому читачеві бібліотекар надає рекомендації з вибору літератури, інформацію про нові книги, а також підтримає бесіду не лише на літературні теми, а й на будь-які життєві, що цікавлять самотніх людей. Інноваційним підходом стало залучення добровільних помічників-волонтерів. Згідно з договором зі школою № 2 за волонтерами закріплена певна кількість людей з особливими потребами, яких вони регулярно відвідують вдома, приносять їм потрібну літературу. В такі свята як День матері, Міжнародний день громадян похилого віку бібліотекарі організують адресні поздоровлення ветеранів та літніх людей вдома, не забуваючи принести цікаві книги. Завдяки волонтерській допомозі учнів школи № 2 відбулась акція «Привітай ветерана». Найбільш активні волонтери, які взяли участь в цій акції, були нагороджені дипломами «За внесок у шляхетну справу».

Працівники бібліотеки-філії № 2 виконують не лише суто бібліотечні функції, а й безкоштовно надають соціальну допомогу: оформлюють квитанції, пишуть листи, купують продукти харчування. Адже вони вважають, що милосердя це не лише порив душі, а й щоденна копітка праці.

Особливою категорією користувачів бібліотеки-філії № 2 є діти-інваліди, адже вони найбільше потребують уваги, турботи, допомоги. На них розрахована програма «Від серця до серця», що діє більше п'яти років. Її мета – залучення проблемних дітей до бібліотеки та читання, сприяння їх включенню у соціальне середовище, повноцінній реабілітації та адаптації до умов життя.

Робота з дітьми з обмеженими можливостями будується відповідно до специфіки даної категорії користувачів, їх інформаційних та культурних потреб. У бібліотеці створено спеціальну картотеку, де зафіксовано відомості про дітей, які мають різні фізичні та психічні вади. Відповідно до існуючих проблем зі здоров'ям, діти виділені у спеціалізовані групи: діти, які відстають від однолітків у розумовому та фізичному розвитку; діти з проблемами мовлення; діти без батьківської опіки – мешканці школи-інтернату.

З дітьми з особливими потребами нелегко спілкуватися, однак бібліотекарі своїм терпінням та любов'ю долають умовні бар'єри, допомагають через інформацію знайти підтримку у житті.

Для дітей з обмеженнями у життєдіяльності бібліотека проводить заходи інформаційного, навчального та розважального характеру. Невід'ємною складовою системи обслуговування цієї категорії користувачів є індивідуальні бесіди, у разі потреби до яких залучаються психологи. Для таких дітей є спеціальна література. Наприклад, для дітей з проблемами мовлення це тексти, написані з наголосом, по складах, через дефіс; для дітей з розумовими вадами пропонується розвиваюча література.

Діти з особливими потребами є найбільш вдячними слухачами та активними учасниками бібліотечних заходів. Бібліотекарі підтримують ідею толерантності, сутність якої полягає у встановленні гармонії між дітьми з обмеженими можливостями та їх здоровими однолітками. Тому вони проводять спільні заходи, на які запрошуються усі бажаючі. Таким чином дітям-інвалідам та дітям-сиротам разом з іншими дітьми надаються рівні можливості, що сприяє процесу інтеграції особливих дітей у суспільство: одним допомагає подолати боязкість, а у інших – розвиває почуття милосердя, співчуття. Регулярно такі діти спілкуються один з одним, слухають огляди літератури, періодично зустрічаються з лікарями, психологами, юристами. Для молодших школярів проводяться різноманітні ігри, літературні вікторини, перегляди мультфільмів. Бібліотекарі намагаються, щоб теми заходів були цікавими і водночас сприяли розвитку здібностей дитини.

У Міжнародний день захисту дітей бібліотека проводить свято дитинства, яке стало улюбленим заходом. Свято збирає дітей різного віку, навіть маленьких, які залюбки беруть участь в розважальній програмі, конкурсах.

Деякі заходи присвячуються різним професіям. Бібліотечні працівники намагаються розширити світогляд дітей, пробудити інтерес до якогось заняття, розповісти про професії, якими вони зможуть у майбутньому оволодіти.

Серед дітей з особливими потребами чимало тих, хто має різні таланти: хтось пише вірші, інші – малюють, вишивають, грають на музичних інструментах та ін. З метою стимулювання дітей з обмеженими можливостями до занять художньою творчістю і народними ремеслами в бібліотеці проводяться творчі конкурси,

серед яких конкурс «Таланти нового століття», у якому свої здібності проявили як здорові діти, так і діти-інваліди.

Чимало дітей через фізичні обмеження не можуть самотійно пересуватися, подорожувати, відвідувати музеї. Можливість віртуальної подорожі надають їм бібліотекарі, організовуючи слайд-програми, які знайомлять дітей з містами і країнами, відомими музеями, природними об'єктами.

Важливим напрямком роботи бібліотеки-філії № 2 є обслуговування батьків дітей з особливими потребами. Для них сформований банк даних, що містить інформацію про правові документи, що стосуються дітей-інвалідів, відомості про соціальні, психологічні та педагогічні заклади, що займаються їх проблемами, адреси учбових закладів, які пропонують альтернативні форми навчання дітей, які мають труднощі з навчанням у загальноосвітніх школах, відомості про медичні заклади в Україні та за її межами, що можуть надати допомогу дітям-інвалідам, працевлаштування інвалідів.

Бібліотека надає інформаційну допомогу членам родин дітей-інвалідів, робітникам спецшкіл та інтернату шляхом інформування про нові видання, підготовки рекомендаційних списків літератури, проведення оглядів літератури з питань догляду за дітьми з особливими потребами, особливостей спілкування з ними, надання елементарної медичної допомоги, лікування нетрадиційними методами.

Бібліотечні фахівці залучають дітей з особливими потребами разом з їх батьками та вихователями до культурно-масових заходів з метою спілкування. Маленькі та дорослі відвідувачі залюбки беруть участь у святі Масляної, до якого запрошують дітей-інвалідів, дітей-сиріт та дітей з багатодітних родин та їхніх батьків. Кожного року цей захід відрізняється від попереднього, але обов'язковими елементами є розповідь про особливості цього свята та пов'язаних з ним обрядами, звичаї, пригощання млинцями, проведення ігор та забав.

Стало вже доброю традицією проведення сімейних свят для дітей з багатодітних родин та дітей-інвалідів. У цьому році бібліотека зібрала їх напередодні Міжнародного жіночого дня 8 березня, тому свято мало назву «Найдорожча у світі». Діти мали нагоду висловити подяку найдорожчій людині, прочитати вірші для мам та бабусь. Не лише діти, а й дорослі взяли участь у веселих конкурсах, відгадуванні

загадок. Глядачі тепло зустрічали юні таланти, особливо Богдана Щербака, Джима Люльковича та Лесю Дудину, у виконанні яких пролунали відомі пісні. Найулюбленіші підхоплювали усі бажаючі, як дорослі, так і малі.

Дозвільні заходи позитивно впливають на дітей з особливими потребами. Вони дарують радість спілкування, впевненість у своїх силах.

В рамках співробітництва зі спеціалізованими закладами бібліотека-філія № 2 здійснює обслуговування 25 дітей з обмеженими можливостями, які мешкають у дитячому будинку, вчаться у корекційному класі школи-інтернату, професійному ліцеї № 73. Враховуючи особливість дітей з відставанням в інтелектуальному розвитку, бібліотекарі відмовились від традиційних бесід, оглядів, обговорення книг, адже такі форми роботи важко сприймаються «особливими» дітьми. Тому їм пропонуються активні форми, які спонукають дітей до розвитку мислення. Нещодавно у бібліотеці відкрито «Клуб добрих порад», де діти-інваліди отримують навички спілкування з оточуючим світом, знайомляться з правилами поведінки, основами етикету. З дітьми з розумовими вадами бібліотекарі багато розмовляють, вчать користуватися книгами, спонукають до творчої діяльності, наприклад, малювання, адже цей вид діяльності позитивно впливає на людину, покращує його психічний та фізичний стан.

Пріоритетним напрямком роботи бібліотека-філія № 7 обрала обслуговування людей похилого віку, адже опитування представників цієї категорії користувачів показало, що вони потребують інформації для розв'язання соціально-побутових проблем. Крім того, чимало самотніх пенсіонерів відвідують бібліотеку для проведення вільного часу, спілкування, якого їм так не вистачає у повсякденному житті. Враховуючи той факт, що інвалідам, людям похилого віку, живеться дуже непросто, колектив бібліотеки, який очолює Л. В. Корпусова, намагається підтримати в них почуття власної гідності, значущості та користі для суспільства.

Для обслуговування обраної категорії користувачів бібліотекарі застосовують форми індивідуальної та групової роботи. Обов'язковим елементом індивідуальної роботи з людьми похилого віку є бесіди, під час яких бібліотекарі не тільки надають необхідну інформацію, рекомендації з вибору літератури, а й охоче вислухають, допоможуть порадою.

Людей похилого віку цікавлять різноманітні питання, відповіді на які вони знаходять у тематичних папках-дос'є. Дана категорія читачів є найбільшим споживачем інформації правової тематики. За умов відсутності комп'ютера і доступу до ресурсів Інтернету затребуваними є папки, де збирається матеріал з періодичних видань, а також з мережі Інтернет, який надає ЦМБ. Пошуку такої інформації сприяють тематичні картотеки «Право і ми», «Консультує юрист», «Допоможи собі сам». Бібліотекарі використовують програму НАУ, для чого по мірі необхідності звертаються до ЦМБ. У бібліотеці оформлено чимало тематичних тек, де збирається матеріал з газет та журналів, мережі Інтернет з різних соціально значущих проблем: «Все про пенсії», «Соціальний захист», «Народна медицина».

Свою діяльність з бібліотечного обслуговування осіб похилого віку бібліотека-філія № 7 координує з управлінням праці та соціального захисту населення Дзержинської міської ради, громадською організацією «Доброта», Будинком ветеранів.

Спільно з організацією «Доброта» щорічно проводяться цикли заходів, присвячених Дню Перемоги. Оформлюються книжкові виставки «Їх подвиг безсмертний», «І пам'ятати страшно, і забути неможливо», «Пам'ятати минуле заради майбутнього», проводяться огляди літератури, літературно-музичні вечори «Шляхами Перемоги», «Когда гремели пушки, музы не молчали», «Медаль за бой, медаль за труд».

У людей похилого віку багато вільного часу, який вони використовують для реалізації своїх здібностей, задоволення своїх інтересів. Літні люди малюють, плетуть, майструють, свої вироби приносять до бібліотеки, з яких бібліотекарі оформлюють експозиції, що користуються неабияким попитом серед відвідувачів.

Серед літніх людей чимало аматорів-садоводів. Таким користувачам бібліотекарі пропонують матеріали з теки «Рік городника», підбирають літературу з питань вирощування овочів та плодових культур, для них оформлюються книжкові виставки, проводяться огляди літератури. Традиційною у бібліотечній практиці стала осіння виставка подарунків садів та городів «Здорові овочі – запорука вашого здоров'я». Біля виставки з овочами городники розповідали про досягнуті успіхи, про книжки, які допомогли в цьому.

У літніх людей користуються популярністю розважальні програми, зокрема конкурсні. Під час заходу «Супербабусі» була

створена невимушена обстановка, коли за чашкою чаю бабусі могли продемонструвати спритність та кмітливість. Вони із задоволенням розв'язували загадки та ребуси, складали вірші, ділилися набутим досвідом. Глядачами та вболівальниками стали діти та онуки учасниць.

Орієнтуючись на людей, які не в змозі відвідувати бібліотечний заклад, його фахівці розвивають позастаціонарне обслуговування. Вони двічі на місяць відвідують Будинок ветеранів, де проживають 58 чоловік. Бібліотечні фахівці приносять їм книги та журнали, проводять тематичні вечори, конкурсні та розважальні програми, голосні читання, бесіди про збереження здоров'я та довголіття, обговорення актуальних подій у місті, країні. Сильне враження на похилих людей справила літературна композиція за творами М. Гоголя, яка відбулася напередодні дня народження письменника.

Особливу увагу бібліотечні працівники приділяють користувачам-інвалідам. Бібліотекарі намагаються оперативно задовольнити їхні інформаційні потреби у зручній та доступній формі. Чотирнадцять чоловік з фізичними вадами не можуть відвідувати бібліотеку, тому бібліотекарі разом з добровільними помічниками обслуговують їх вдома. Співробітники бібліотеки не тільки приносять їм книги, розповідають про літературні новинки, читають вголос, а й надають побутові послуги: пишуть листи, заповнюють квитанції та здійснюють процедуру оплати комунальних послуг. Для тих, хто бажає скористатися цією послугою, достатньо зателефонувати до бібліотеки, і бібліотекарі завжди відгукнуться на прохання. Обслуговування вдома відбувається за графіком – двічі на місяць.

У бібліотеці-філії № 7 за бажанням літніх жінок створено клуб спілкування «Берегиня». Цей клуб в основному об'єднує тих, хто, втративши роботу, рідних та близьких, гостро відчуває нестачу спілкування, почуття самотності. Тому клубні заняття стали об'єднуючим чинником, завдяки чому самотні жінки знайшли друзів, однодумців. Тематика занять обирається таким чином, щоб задовольнити усіх. Найчастіше проводяться поетичні вечори, які присвячуються поезії А. Ахматової, М. Цветаєвої, С. Єсеніна, В. Сосюри, Лесі Українки, а також творчості місцевих поетів.

Серед вдалих заходів клубу – літературно-музичні композиції «Природы милое творение», що була присвячена квітам, презентація газети «Здоровье семьи». Члени клубу залюбки демонструють свої

поетичні таланти, намагаються здивувати кулінарними шедеврами та виробами зробленими власноруч.

Незважаючи на фінансові та психологічні труднощі у роботі з людьми з особливими потребами, бібліотекарям бібліотек-філій № 2 та № 7 вдалось зібрати коло друзів та помічників бібліотек, створити оточення, в якому формується віра у свої сили, можливості подолати ізолюваність. Адже коли у людини гарний настрій, вона, як птах, якому хочеться літати. Вдало про це сказала Ліна Костенко:

Живе на землі людина, сама не літає,

А крила має. А крила має!

Вони, ті крила, не з пуху-пір'я,

А з правди, чесності і довір'я.

У кого – з вірності у коханні,

У кого – з вічного поривання.

У кого – з щирості до роботи,

У кого – з щедрості на турботи.

У кого – з пісні, або надії,

Або з поезії, або з мрії.

Людина нібито не літає,

А крила має. А крила має!

Виробничо-практичне видання

Сонце світить усім

*Інформаційна довідка з досвіду роботи бібліотек
Дзержинської міської ЦБС для дорослих з користувачами
з особливими потребами*

Укладачі:

І. А. Пилипенко,
Л. В. Корпусова,
В. М. Лукахіна

Редактор:

Т. С. Литвин

Науковий редактор:

Н. В. Петренко

Відповідальний за випуск:

Л. О. Новакова,
засл. працівник культури України

Комп'ютерний набір:

В. І. Копійка

Макет:

І. А. Венгреньок

Підп. до друку 25.10.2010. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк різнографний. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 0,8.
Обл.-вид. арк. 0,7. Зам. № 108102010. Наклад 80 пр.

Видавниче підприємство "Східний видавничий дім"
(Державне свідоцтво № ДК 697 від 30.11.2001)
83086, м. Донецьк, вул. Артема, 45
тел./факс (062) 338-06-97, 337-04-80